

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
A LA PLAÇA SANT JOSEP (MERCAT DE LA
BOQUERIA)**

BARCELONA, BARCELONÈS

CODI: 076/09

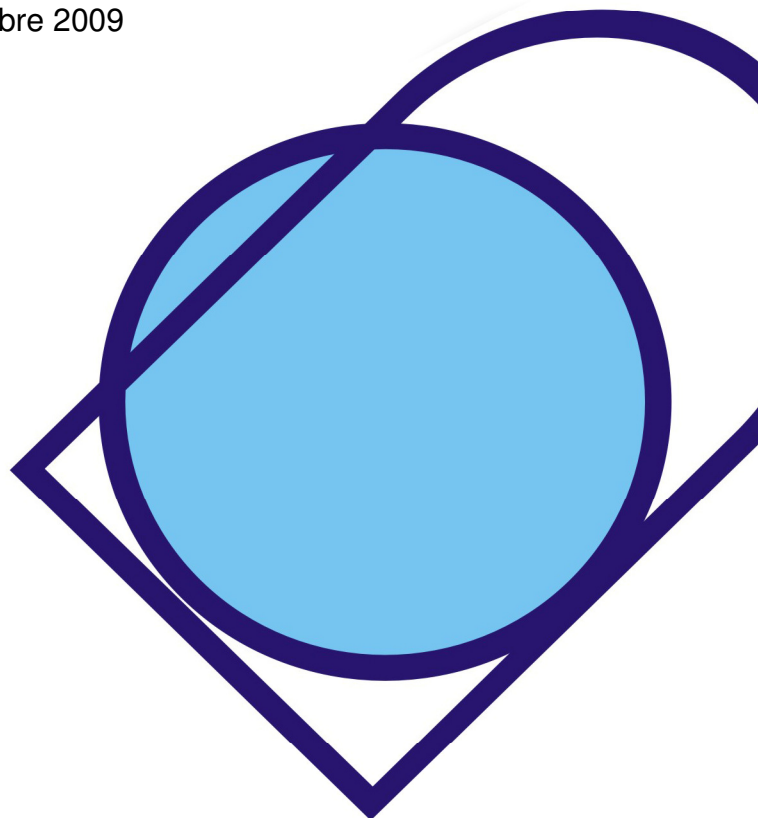
Núm. Expedient: 437 K121 NB 2009/1-4194

Dates de la intervenció: 06 – 09 octubre 2009

Autor:

Jacinto Sánchez Gil de Montes

Data de lliurament: desembre de 2011

ÍNDEX

1.- INTRODUCCIÓ	2
2.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA.....	3
3.- ANTECEDENTS.....	4
3.1.- ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS	4
3.2.- ANTECEDENTS HISTÒRICS.....	6
4.- METODOLOGIA	12
5.- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS.....	14
5.1 SONDEIG 100.....	14
5.1.1 Seqüència estratigràfica.....	14
5.1.2 Evolució cronològica.....	18
6.- CONCLUSIONS.....	19
7.- BIBLIOGRAFIA	21

Annex 1. Planimetria

Annex 2. Fitxes d'unitats estratigràfiques

Annex 3. Inventari materials arqueològics

Annex 4. Inventari fotogràfic

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria presenta els resultats i les conclusions de la intervenció arqueològica realitzada a la parada núm. 461-462-463 del mercat de la Boqueria (plaça de Sant Josep) entre els dies 6 i 9 d'octubre de 2009 (**codi 076/09**), de la ciutat de Barcelona (Barcelonès).

Els treballs arqueològics han estat motivats per la reforma del soterrani de la parada, situat a la meitat nord de la mateixa. Aquesta reforma consistí en l'ampliació d'aquesta estructura de servei de la parada rebaixant l'actual nivell de circulació 0,8 m. La intervenció va consistir en el seguiment de l'excavació de tota la superfície que ocupa el soterrani.

L'objectiu que es plantejava era determinar la presència o no de restes relacionades, principalment, amb el convent de carmelites descalços de Sant Josep, construït en aquest indret entre 1586 i 1612.

La intervenció es va efectuar tal i com es disposa a l'autorització de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya del dia 5 d'octubre de 2009, expedient 437 K121 NB 2009/1-4194, segons el procediment establert en article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Les tasques arqueològiques van ser dirigides per l'arqueòleg de l'empresa CODEX - Arqueologia i Patrimoni S.C.C.L., Jacinto Sánchez Gil de Montes. El finançament ha anat a càrrec dels promotors de l'obra.

El projecte d'intervenció arqueològica (PIA) i la supervisió dels treballs han estat realitzats pel Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de Barcelona.

2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA

L'indret on s'ha dut a terme la intervenció arqueològica es troba situat al terme municipal de Barcelona, comarca del Barcelonès, al districte de Ciutat Vella, concretament al Mercat de la Boqueria, que ocupa gran part de la plaça de Sant Josep, part interior de l'illa de cases que es troba localitzada entre els carrers: Rambla de Sant Josep, Hospital, Jerusalem i Carme.

Des del punt de vista topogràfic aquesta àrea occidental de la ciutat es caracteritza per ésser una zona plana que estava limitada a l'est per l'antiga riera d'en Malla, actual Rambla de Sant Josep, que va servir de límit a l'expansió de la ciutat emmurallada al segle XIII.

Les coordenades UTM són: 31N 430843 – 4581683 . L'alçada sobre el nivell del mar és de 10,4 metres segons la cartografia de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Font: ICC

3. ANTECEDENTS

3.1 ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

L'actuació arqueològica més propera es va realitzar l'**any 2002**, als porxos que envolten el mercat i que formaven part de la plaça de Sant Josep construïda en 1840. Aquesta intervenció, dirigida per l'arqueòleg Daniel Alcubierre Gómez, consistí en el seguiment arqueològic de la repavimentació i la realització d'una rasa pels serveis. En aquesta intervenció es van documentar una sèrie d'àmbits pavimentats amb rajoles, la adscripció al convent de Sant Josep va ésser dubtosa, tot i que la cronologia d'aquests coincideix amb el període de funcionament de l'edifici carmelita.

En l'àmbit del Mercat de Sant Josep s'han dut a terme en els últims anys dues intervencions arqueològiques més, motivades com la present per obres relatives a la dotació d'infraestructures del propi mercat.

La primera intervenció, sota la direcció de J. Beltrán, C. Miró i F. Puig es va efectuar al **1995** a ran de la construcció d'un dipòsit de mercaderies situat al costat del carrer de Jerusalem i la plaça de la Gardunya. Els resultats d'aquesta intervenció va permetre documentar quatre etapes d'ocupació:

Fase Romana: es redueix a material ceràmic residual d'aquesta època a estrats medievals i moderns d'origen torrencial provinents de la riera d'en Malla (actual Rambla).

Fase medieval segle XII: primeres evidències constructives. Es tracta de tres murs, d'obra de carreus en filades regulars que, per la seva tècnica constructiva podrien pertànyer a un edifici de dimensions

considerables. En aquesta època aquest indret fora de les muralles correspon amb zona de horts i edificacions disperses.

Finalment es documenten dues fases més, moderna i contemporània, corresponents a una zona d'habitatges originària del segle XVII.

La segona intervenció es va dur a terme l'any **1999**, sota la direcció de M. Fàbregas i C. Subiranas. L'espai excavat se situa al solar que limita amb el mercat i el carrer de Jerusalem, ara ocupat per l'edifici de les oficines de direcció del mercat amb una extensió de 165 m². Com a resultat de la intervenció es van documentar cinc fases:

Segle XIII-XIV: Construcció de dos àmbits realitzats amb murs de carreus lligats amb terra, un al sud, de planta indefinida amb paviment de terra piconada, que era vinculat amb una porta, al segon àmbit, situat a un nivell més baix fou identificat com un celler o rebost. Aquestes estructures presentaven una fàbrica acurada pel que ens podríem trobar davant d'un edifici de certa entitat construït al segle XIII. Igualment es van documentar diversos retalls amb farciment ceràmic datats al segle XIV. Es va plantejar, com a hipòtesi, la presència de tallers ceràmics als voltants.

Segles XV-XVII: Murs de carreus, pedra irregular i maons i una pilastra de planta trapezoïdal, relacionats amb ceràmica blava catalana.

Segles XVI-XVII: Part d'un edifici pertanyent a convent de Sant Josep.

Finalment les dues últimes fases es corresponen amb murs de carreus reaprofitats, dels quals es conserven només les fonamentacions, corresponents a edificacions dels segles XVIII i XIX, així com a d'altres més recents (segle XX) que segueixen la trama urbana actual.

3.2 ANTECEDENTS HISTÒRICS

La ciutat romana de Barcino es trobava encerclada per una primera muralla de morfologia octagonal allargada construïda al segle I dC, poc després de la seva fundació. Més endavant, entre els segles IV i V dC, la fortificació es va reforçar donant més amplada als murs i afegint-hi un conjunt de torres al seu voltant. La muralla, amb un perímetre d'uns 1350 m, presentava un total de quatre portes que coincidien amb els accessos als dos carrers principals de la ciutat, el *cardo maximus*, i el *decumanus maximus*. L'indret objecte d'estudi estaria situat en un àrea extramurs molt a prop, al nord de la via Augusta (actual carrer Hospital), que uneix Barcino amb Tarraco.

Aquesta construcció va esdevenir l'únic sistema defensiu de la ciutat de Barcelona al llarg de centenars d'anys, però va quedar obsoleta a partir del segle XIII com a conseqüència del creixement urbanístic fora muralles. Es tracta de petits nuclis poblacionals o burgs que, sorgits a partir del segle IX, es creen al voltant d'incipients centres d'ordre econòmic i religiós, com convents, monestirs, mercadal o les drassanes.

En època de Jaume I, i coincidint amb importants canvis organitzatius i econòmics, es comença a construir una nova muralla que transcorria per les actuals Rambles o l'antiga riera d'en Malla. Aquesta comptava amb un total de cinc portals d'accés a la ciutat flanquejats per torres: Framenors o Drassanes, Trentaclaus o dels Ollers, Boqueria, Portaferriassa i Santa Anna o dels Bergants. També del segle XIII data el tram que discorria al llarg de l'actual Ronda de Sant Pere, Arc de Triomf, passeig Lluís Companys i el Parc de la Ciutadella, que comptava amb els portals dels Orbs, el de Jonqueres i el de Sant Pere.

Situació del convent de Sant Josep en un plànol del segle XVIII (Font: GALERA; 1982, p. 204)

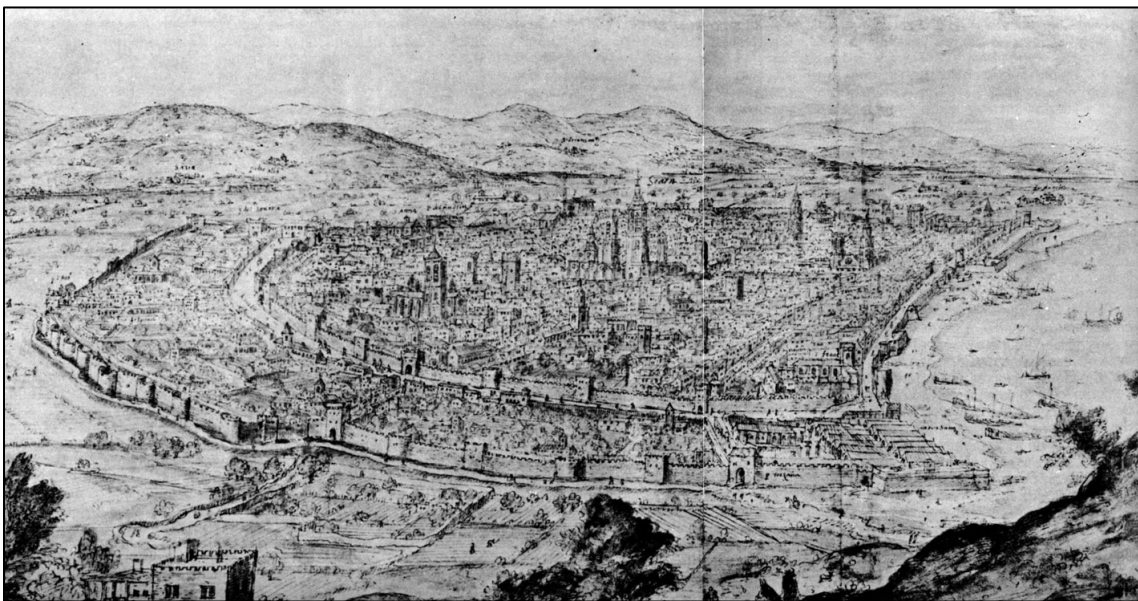
El nou perímetre murat, que s'estenia al llarg d'uns 5000 m, complia una triple funció: per una banda, renovava i millorava les defenses de la ciutat contra possibles atacs enemics; el traçat encabia al seu interior els suburbis o nuclis poblacional i econòmics localitzats fora de la muralla de l'antiga ciutat romana i, finalment, realitzava una funció de dic de contenció de les aigües dels torrents que baixaven des de Collserola. Com succeïa al període romà, la zona estudiada estaria extramurs d'aquest nou recinte emmurallat, molt a prop del lateral occidental d'aquest sistema defensiu, al marge dret de la riera d'en Malla.

En temps de Pere el Cerimoniós, al segle XIV, es va realitzar una nova ampliació del recinte emmurallat, tancant d'aquesta forma el que actualment coneixem com a Raval. Aquesta zona de la ciutat restaria com una primera línia

de defensa per davant de la muralla de Les Rambles. Amb aquest projecte es pretenia protegir, en cas de setge, un espai que aportava a la ciutat recursos alimentaris de primer ordre, així com protegir els incipients nuclis de població establerts en aquest indret. Amb aquesta nova ampliació l'indret objecte d'estudi queda dins de la muralla.

Abans de la construcció del tram de muralla del segle XIV, les notícies històriques ens parlen d'aquesta zona com un destacat espai rural al servei de la ciutat, on els horts, vinyes i camins que menaven cap a la ciutat configuraven un paisatge ben definit on s'hi començaren a construir edificis de serveis com hospitals, convents i les drassanes, així com cases o llocs d'hàbitat menors.

Vista de Barcelona del flamenc A. Van Wyngaerde de l'any 1563 (Österreichische Nationalbibliothek) on es pot veure el doble traçat de la muralla de la ciutat. (Font: GALERA; 1982, p. 15)

Així doncs, cap a mitjan segle XIV, simultàniament al tancament del recinte per la part oriental de la ciutat, es construeixen els trams que porten del capdamunt de La Rambla fins al portal dels Tallers i d'aquest fins al portal de Sant Antoni. La muralla continuava des de Sant Antoni a Sant Pau on la fortificació canviava

de direcció fins connectar amb el Paral·lel, essent aquest el darrer sector de la muralla que arribava fins al mar o les Drassanes.

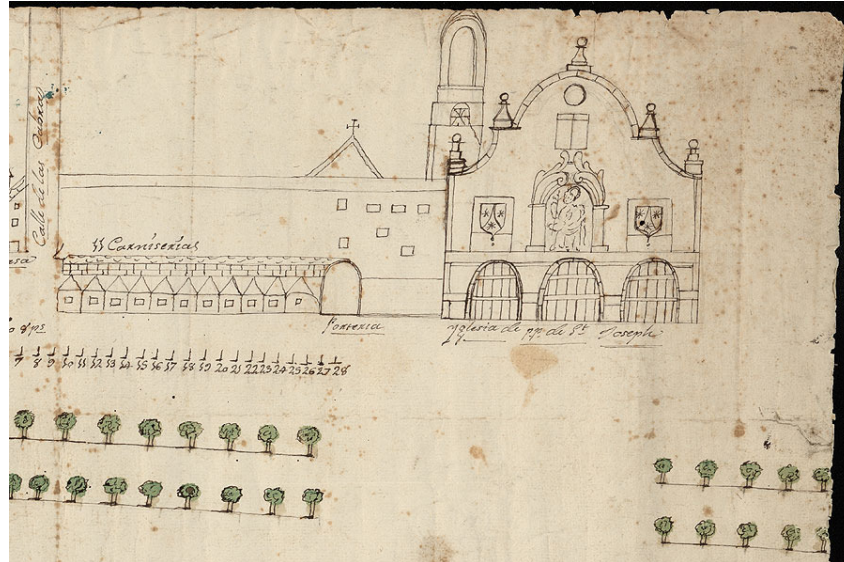
Com també es documenta en la construcció de la muralla del Portal Nou a Santa Clara, la traça del mur s'anava adaptant a les edificacions ja existents, com les cases del camí de Sarrià, els monestirs de Nazaret i Sant Pau i, finalment, les Drassanes. El tancament del recinte emmurallat de la ciutat no restaria completat fins al segle XVI amb la construcció de la muralla de mar.

Aquesta ampliació de la muralla fa que en aquest espai es comencés un procés de consolidació urbana al voltant dels camins anteriors, deixant les àrees interiors sense ocupar. És en aquest moment quan l'antic espai que ocupava la riera d'en Malla es va convertir en un dels eixos de vertebració d'aquesta àrea de la ciutat, al voltant del qual es comença a construir de manera continuada.

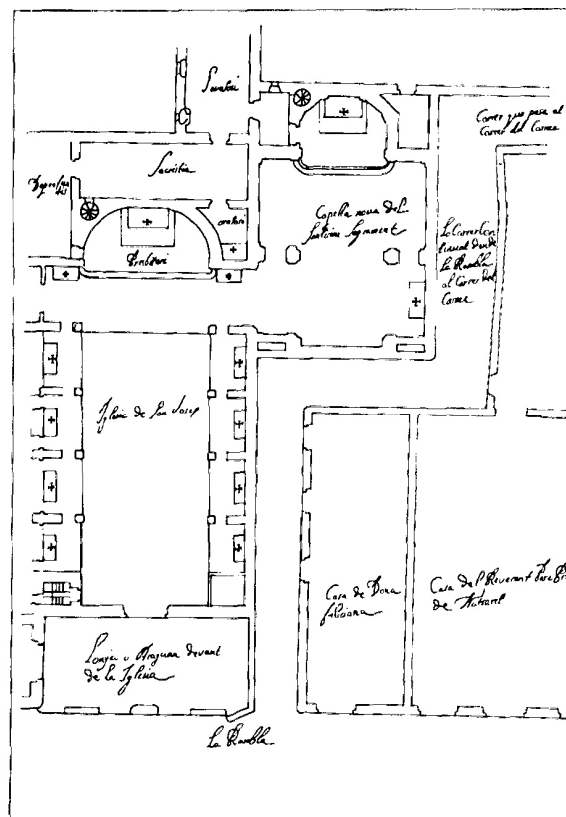
Aprofitant dues de les cases que donen a la Rambla es va fundar el nou convent de Sant Josep, de Carmelites descalços, a l'any 1586. El nou edifici fou consagrat a 1593, una vegada fou finalitzada la església. Les descripcions que ens han arribat d'aquest conjunt situen els seus límits de la següent manera: pel costat de la Rambla es trobava alineat amb la Procura de Poblet i el Palau de la Virreina, mentre que per la seva part posterior limitava amb un conjunt de cases d'origen més antic, situades al costat del carrer de Jerusalem.

L'església del convent era una obra de una sola nau amb cinc capelles amb cúpula a cada costat, i dues capelles més a les que s'accedia pel creuer. La resta del conjunt era constituït per un edifici de tres plantes, situat al costat de l'església, així com per un petit claustre, una impremta i la Reial Foneria de lletres d'impremta. Igualment disposava d'un espai que funcionava com a biblioteca pública. A la seva part posterior, s'estenia un solar que arribava fins al carrer del Carme, on era situat el noviciat. Entre el convent i el carrer de la Petxina, per la banda de la Rambla, estava l'hort, que envoltava el convent cap

al carrer del Carme. Aquesta fase constructiva principal del convent va finalitzar a l'any 1612¹.

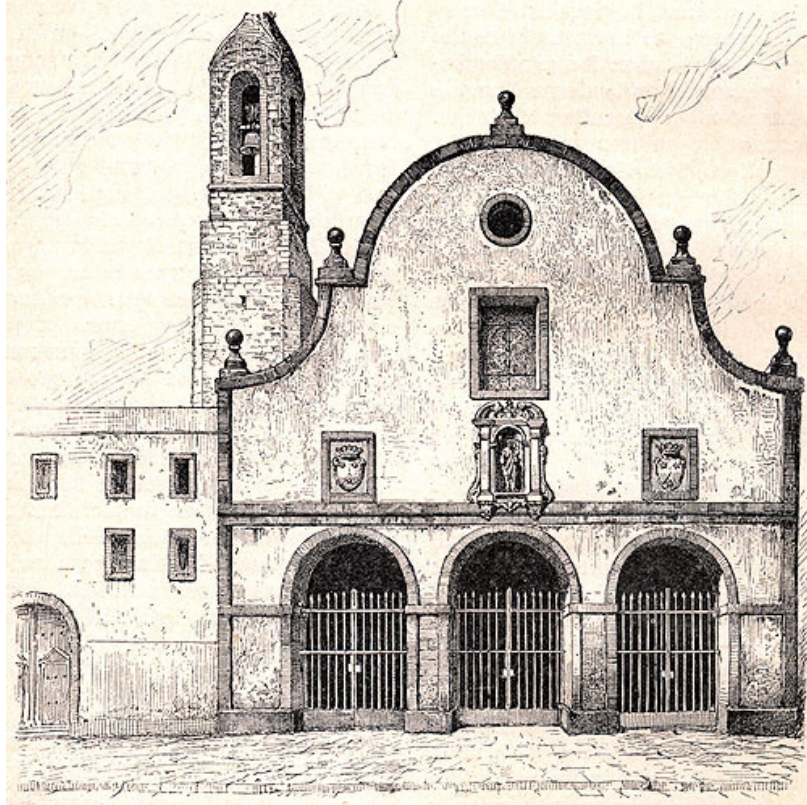
Façana del convent (Arxiu Històric de la Ciutat, Barcelona)

Planta de l'església (Casasayas, 1986)

¹ Narváez 2001, p. 265

Aquest conjunt fou reformat, destacant la remodelació de la façana l'any 1612 i la construcció de la capella del Santíssim al 1680.

Façana de Sant Josep (Barraquer, 1906)

Aquest conjunt va patir un incendi a l'any 1835, el que va forçar el seu abandonament i posterior adquisició pública en els processos de desamortització, construint-se al 1840 l'actual plaça amb els pòrtics de J. Brocca. Posteriorment, a principi del segle XX (1914) i dins de la plaça, es construí el nou mercat de la Boqueria.

4. METODOLOGIA

Com ja s'ha comentat anteriorment, la intervenció ha consistit en el seguiment arqueològic de l'ampliació d'un soterrani a la parada 461-462-463 del mercat de la Boqueria. Aquesta ampliació consistia en el rebaix de 0,8 m des de la cota de l'actual paviment d'aquesta construcció, es a dir, 1,8 m amb respecte de la rasant actual del mercat. L'aparició sota el paviment d'una estructura anterior al mercat, va fer aturar els treballs de rebaix programats, només es va excavar la meitat sud fins a 1,6 m per sota la rasant actual, deixant l'estructura trobada a la cota 0,9 m.

Les directrius a seguir en aquesta intervenció han estat donades pel Museu d'Història de Barcelona, a través del PIA (Projecte d'Intervenció Arqueològica) corresponent.

Per aconseguir una documentació el més exhaustiva possible s'ha seguit el model proposat per E.C. Harris, assignant un número d'Unitat Estratigràfica (UE) a cadascun dels estrats, estructures o retalls/interestrats. Pel que fa a la numeració, s'ha dut a terme mitjançant les centenes, tres dígits, essent el primer l'indicador del número del sondeig i els dos següents els de la unitat estratigràfica de cada rasa.

S'ha realitzat també la corresponent documentació fotogràfica i s'ha fet una secció del sondeig. També s'han dibuixat en planta les estructures que han aparegut. Totes les cotes estan en relació al nivell del mar.

Finalment, a aquesta intervenció se li ha donat el codi **076/09**. Tot el material extret en aquesta intervenció fou marcat amb aquestes sigles, junt amb l'any en què s'ha dut a terme l'actuació arqueològica (**09**) i la UE a la qual correspon.

Igualment les fotografies digitals portaran el mateix codi que la ceràmica i el número identificador d'inventari.

5. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS

A continuació passem a descriure els treballs i els resultats obtinguts al llarg del procés d'excavació.

5.1 SONDEIG 100

Aquest correspondria amb la superfície total del soterrani objecte de la reforma (2,65 x 1,75 m), situat a l'extrem nord de la parada.

5.1.1 *Seqüència estratigràfica*

L'evidència més antiga documentada en aquest sondeig fou la deposició del nivell de colgament, possiblement natural, UE 103. Es tracta d'un estrat molt homogeni, de terra argilosa, poc sorrenca, compacta de color marró fosc grisenc, compost de fragments de ceràmica vidriada, petites pedres i partícules disperses de carbons. Aquest fou datat a partir del segle XVI per la presència de fragments de ceràmica vidriada blanca que possiblement tinguin aquesta cronologia, a més a més, va sortir un fragment de ceràmica verd manganès residual.

Aquest nivell, que no fou excavat totalment, va ésser excavat per la rasa constructiva UE 107 de l'estructura feta a sac de morter de calç de color beix, compost de pedres irregulars UE 105, de +1,65 x +0,95 x +0,6 m. Es tracta del fonament d'un dels murs que formen part de l'antic convent de Sant Josep, probablement correspondria amb un àmbit associat al claustre.

Estructura UE 105 (Foto 076-09 003)

Estructura UE 105 (Foto 076-09 006)

A l'extrem NO del sondeig, es documentà l'estructura feta a sac de morter de calç blanquinós compost de pedres irregulars UE 110, la rasa constructiva de la qual talla molt parcialment el fonament anterior. Aquesta fou interpretada com el fonament d'un mur pertanyent, possiblement a una reforma d'un dels àmbits del claustre del convent definit per l'estructura UE 105, al qual es lliuraria perpendicularment.

Estructura UE 110 (Foto 076-09 012)

Posteriorment aquest fonament fou parcialment destruït per la construcció del mur de delimitació nord de la parada del mercat, que estava fonamentat damunt una estructura feta a sac de formigó reforçat amb unes plaques de ferro, UE 111.

Estructura UE 111 (Foto 076-09 015)

Aquesta estructura estava coberta pel nivell UE 101, que farcia el retall UE 102, possible reforma de la parada. Es tracta d'un estrat de terra sorrenca, poc argilosa, poc compacta, de color marró vermellós, compost de ciment, maons i totxos contemporanis.

Aquest estava tallat per la rasa constructiva UE 106 de la sabata UE 104 de la reforma del pilar del mercat situat en aquesta parada. Aquesta estructura estava feta de formigó i fragments de rajoles hidràuliques de la segona meitat del segle XX. Damunt d'aquest fonament es recolza una biga de ferro UE 112 que reforça el pilar del mercat, possiblement com a conseqüència de la construcció del soterrani de la parada.

Estructures UE 104 i 112 (Foto 076-09 017)

5.1.2 Evolució cronològica

Primera fase constructiva: Convent de Sant Josep (1586-1612)

Damunt un nivell de colgament, datat possiblement a partir del segle XVI, UE 103, es va documentar la construcció d'un potent fonament fet a sac de morter de calç i pedres irregulars (UE 105) d'un mur orientat NNO-SSE, que per la seva ubicació i les seves dimensions, podria ésser adscrit al claustre del desaparegut convent de Sant Josep. Aquesta estructura definiria dos àmbits les funcionalitats i característiques arquitectòniques dels quals es desconeixen.

Segona fase constructiva: Reforma del convent?

A aquesta estructura del claustre del convent es lliura, perpendicularment, un altre mur, fonamentat damunt l'estructura UE 110, les característiques tècniques de la qual són diferents a la del fonament UE 105. Es tractaria per tant d'una reforma de l'àmbit que s'obriria a l'oest d'aquest fonament originari del convent.

Tercera fase constructiva: construcció del mercat de la Boqueria

A aquesta fase correspondria la construcció d'un dels pilars de la coberta del mercat de 1914, que se situa gairebé al mig de la parada objecte de l'estudi.

Quarta fase constructiva: Reforma de la parada del mercat

Construcció del soterrani de la parada a l'extrem nord de la mateixa amb murs perimetrals, un dels quals, el septentrional estava fonamentat damunt l'estructura UE 111, feta de ciment i plaques de ferro. L'última fase constructiva fou el reforçament del pilar central amb una biga de ferro (UE 112) que es recolza damunt la sabata de formigó i rajoles hidràuliques UE 104.

6. CONCLUSIONS

La limitada intervenció arqueològica duta a terme a la parada 461-462-463 del mercat de la Boqueria va suposar la trobada d'un dels elements constitutius del desaparegut convent de Sant Josep.

Fins a la construcció d'aquest edifici religiós, aquest indret no estava edificat, possiblement formava part dels espais interiors de les illes formades al voltant dels antics camins, procés d'urbanització que es comença a consolidar en aquesta zona quan va ésser englobada dins de la muralla al segle XIV. Aquests espais continuarien funcionant com àrees d'aprofitament agrícola, hereus de quan tota aquesta part occidental de la ciutat se situava extramurs. En aquesta intervenció es va documentar, a la base de l'estratigrafia, el possible nivell agrícola UE 103.

L'origen del convent de carmelites descalços de Sant Josep, són dos cases situades a la Rambla, adquirides a 1586. Aquesta primera comunitat començà a construir l'església que es va consagrar a 1593. La mancança d'espai per allotjar la comunitat carmelita fa que s'ampliés el convent cap a l'oest aprofitant la part posterior d'aquestes cases, que estava formada pels horts mencionats abans, per tant, el convent es va construir damunt aquests edificis que donen a la Rambla i es va desenvolupar cap a l'oest ocupant aquests horts. Aquest procés d'ampliació començà a inicis del segle XVII i consistí en la construcció del claustre, el nou noviciat, la capella del Santíssim i la biblioteca, procés que culmina amb la reforma del pòrtic de la mateixa al segon quart del segle XVIII.

La interpretació de l'estructura apareguda en aquesta intervenció, és molt complicada a causa de la limitació de l'espai descobert i la dificultat que porta l'encaix de la poca planimetria històrica, relativa al convent, a la planta topogràfica actual. A mode d'hipòtesi suposem que aquest fonament pertanyeria o a un dels àmbits del claustre del convent o potser un dels

elements fonamentals d'aquest espai central de l'arquitectura conventual a causa de l'excessiva amplada de la mateixa, més de 0,95 m. Aquest fonament per tant correspondria a la fase constructiva iniciada a principis del segle XVII que consistí en l'ampliació del convent al costat meridional de l'església aprofitant els horts corresponents a las àrees internes de les illes formades una vegada aquesta zona de la ciutat entra a formar part de la zona intramurs a partir del segle XIV.

7. BIBLIOGRAFIA.

- A.A.V.V. (1991): *Història de Barcelona*. Vol. II, Enciclopèdia Catalana.

- A.A.V.V. (1999): *La Barcelona Gòtica*. Catàleg de l'exposició. MHCB, Barcelona

- BARRAQUER I ROVIRALTA, G. (1906). *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*. Vol. II. Imp. J. Altés y Alabart, Barcelona.

- CASASAYAS I GUILLEM, F. (1986): "El desaparegut convent de Sant Josep dels carmelites descalços a Barcelona. Obres i transformacions arquitectòniques". *D'Art 12*, Barcelona.

- CORTADA COLOMER, LL. (1998): *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliorcètics a la Catalunya preindustrial*. Vol. I, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.

- CUBELLES, A. PUIG, F. (2004): "Les fortificacions de Barcelona" dins de *Abajo las Murallas!!!. 150 any de l'enderroc de les muralles de Barcelona*. Catàleg de l'exposició. MHCB, Barcelona.

- DURAN i SANPERE, A. (1975): *Barcelona i la seva historia. La formació d'una gran ciutat*. Vol. I, Barcelona.

- FÀBREGAS, M. I SUBIRANAS, C. ( ): *Memòria de l'excavació arqueològica d'urgència al solar de les noves oficines de direcció del mercat de Sant Josep, la Boqueria 1999*. Barcelona. Inèdita.

-GALERA, M. ROCA, F. TARRAGÓ, S. (1982): *Atles de Barcelona. Segle XVI-XX*. Col·legi oficial d'Arquitectes de Catalunya, Barcelona.

-HARRIS, E.C. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Barcelona.

-HUERTAS, J. i RODRÍGUEZ, M. (2000): "Muralla medieval de Barcelona: darreres intervencions arqueològiques", a *Ier Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya*.

- NARVÁEZ CASES, C. (2001): *El tracista fra Josep de la Concepció i l'arquitectura carmelitana a Catalunya*. Tesi doctoral (inèdita).

- PI I ARIMON, A. A. (1854): *Barcelona Antigua y moderna, descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días*. Imp. Tomás Gorchs. Barcelona.

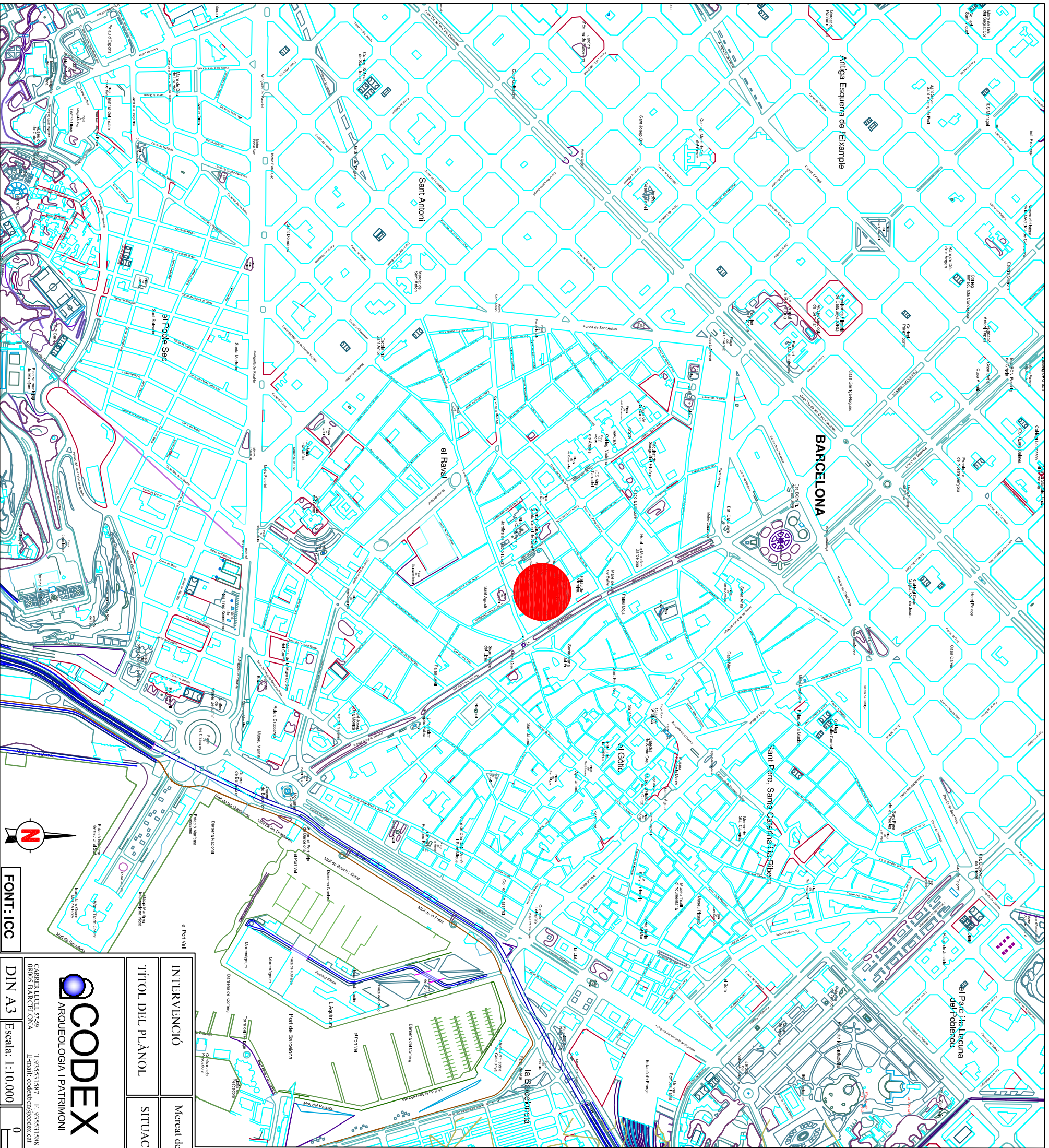
- SALES CARBONELL, J. (2003): "Un nou tram de la muralla baixmedieval de Barcelona localitzat a la ronda de Sant Pau. Primers resultats de l'excavació", a *II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya* (Sant Cugat del Vallès 18-22 d'abril de 2002). 262-268.

Annex 1. Planimetria

LLISTAT DE PLÀNOLS

PLÀNOL 1: Situació del mercat dins la trama urbana actual.....	1:10.000
PLÀNOL 2: Situació de la parada 461-462-463 dins del mercat.....	1:500
PLÀNOL 3: Planta general de les estructures.....	1:20
PLÀNOL 4: Secció AA'.....	1:20
PLÀNOL 5: Ubicació de la UE 105 dins de la trama urbana de 1807.....	1:500

MERCAT DE LA BOQUERIA BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Mercat de la Boqueria, parada 461-462-463. Codi: 076/09

TÍTOL DEL PLÀNOL SITUACIÓ DEL MERCAT DINS LA TRAMA URBANA ACTUAL

Autors: Mario Granollers
Jacinto Sánchez Gil de Montes

Direcció arqueològica: Jacinto Sánchez Gil de Montes

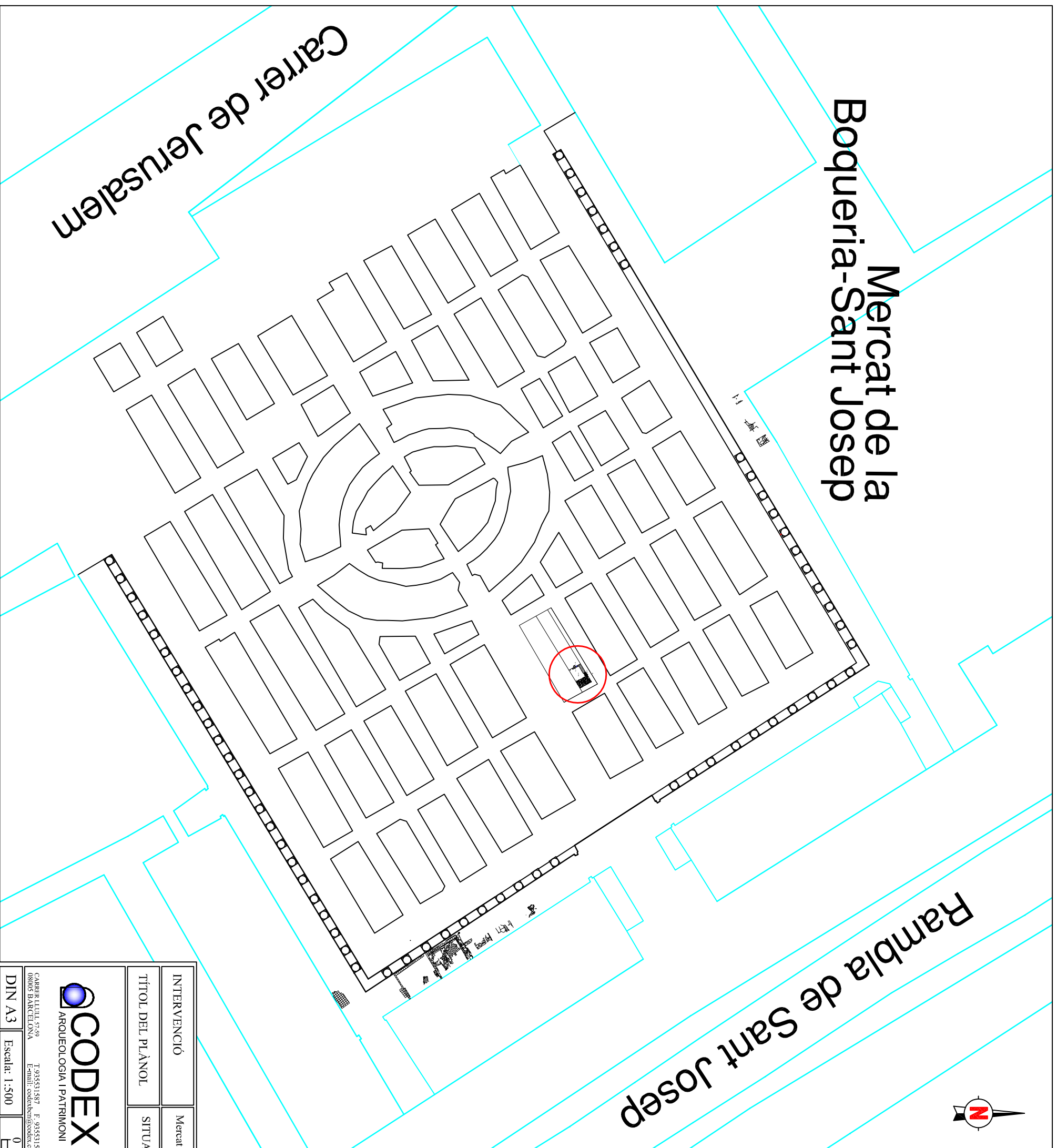
CARRER LILLI 57-59
08005 BARCELONA
E-mail: ocodex@ocodex.cat

DIN A3 Escala: 1:10.000

500 m Data: Desembre 2011 Num.1

Mercat de la Boqueria-Sant Josep

MERCAT DE LA BOQUERIA BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ	Mercat de la Boqueria, parada 461-462-463. Codi: 076/09
TÍTOL DEL PLÀNOL	SITUACIÓ DE LA PARADA 461-462-463 DINS DEL MERCAT

Autors:

Mario Granollers
Jacinto Sánchez Gil de Montes

Direcció arqueològica:

Jacinto Sánchez Gil de Montes

ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

CARRER LLIBRE, 57-59
08005 BARCELONA

T. 935311587 F. 935311588
E-mail: codexbm@codex.cat

DIN A3

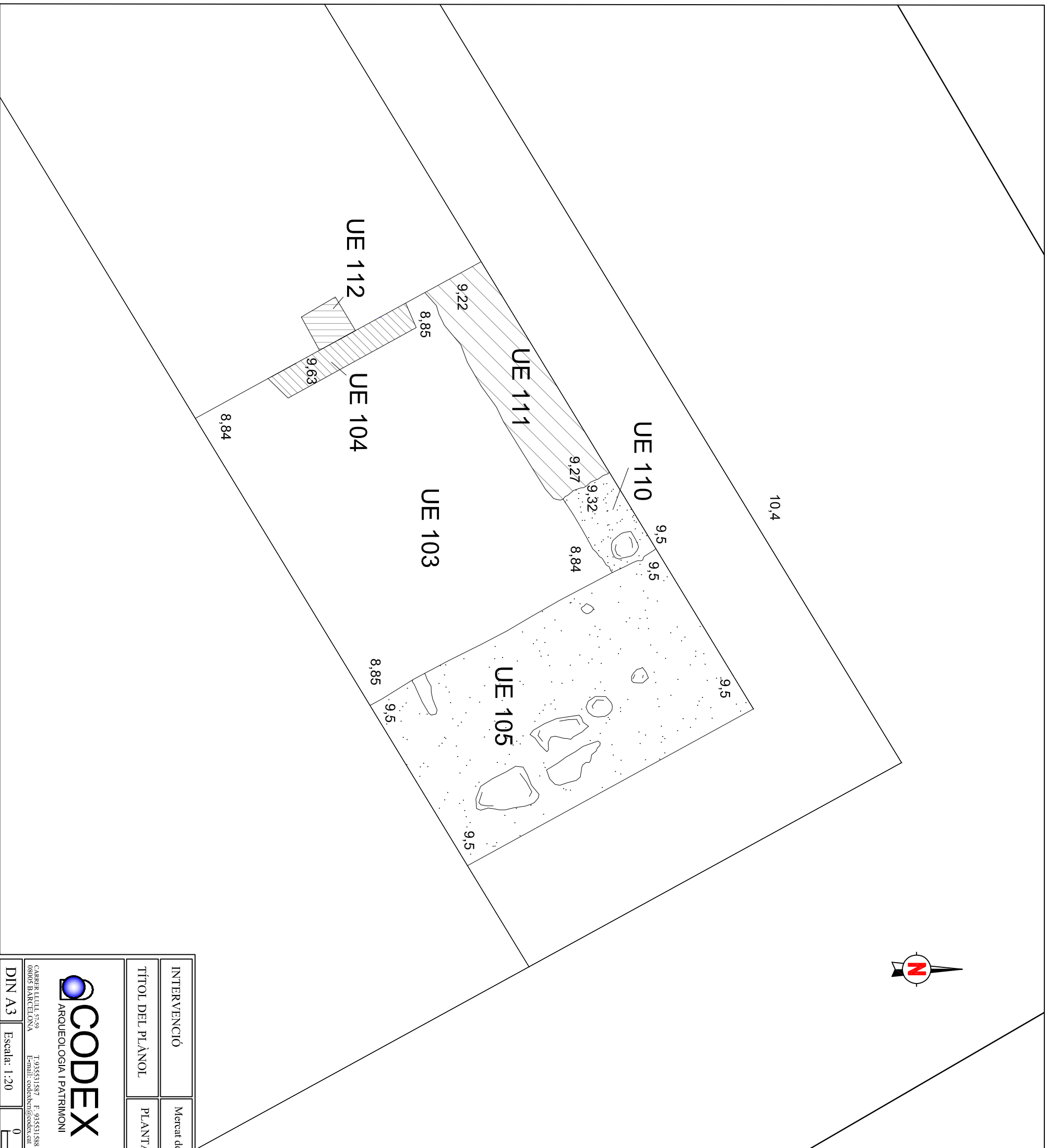
Escala: 1:500

25 m

Data: Desembre 2011

Núm. 2

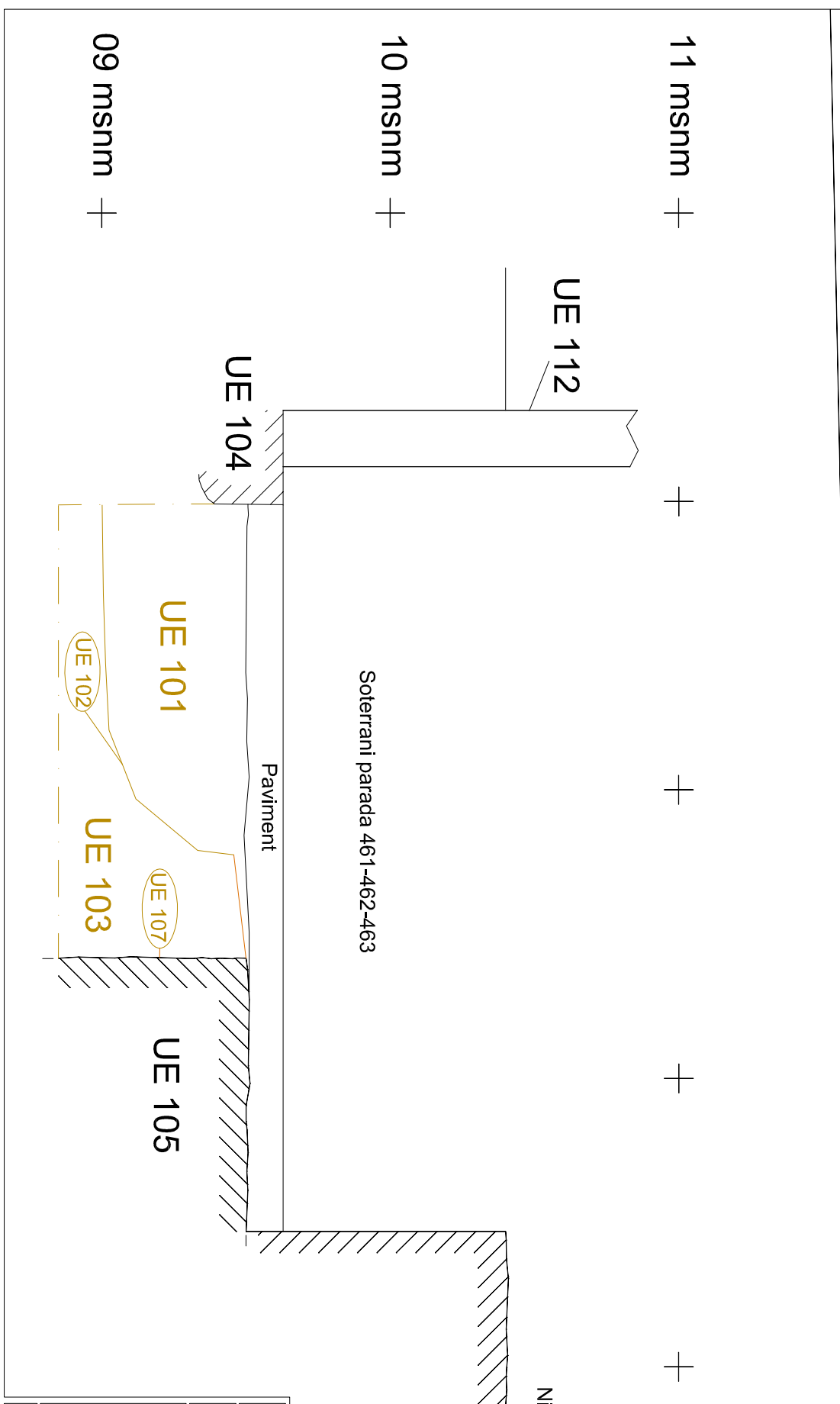
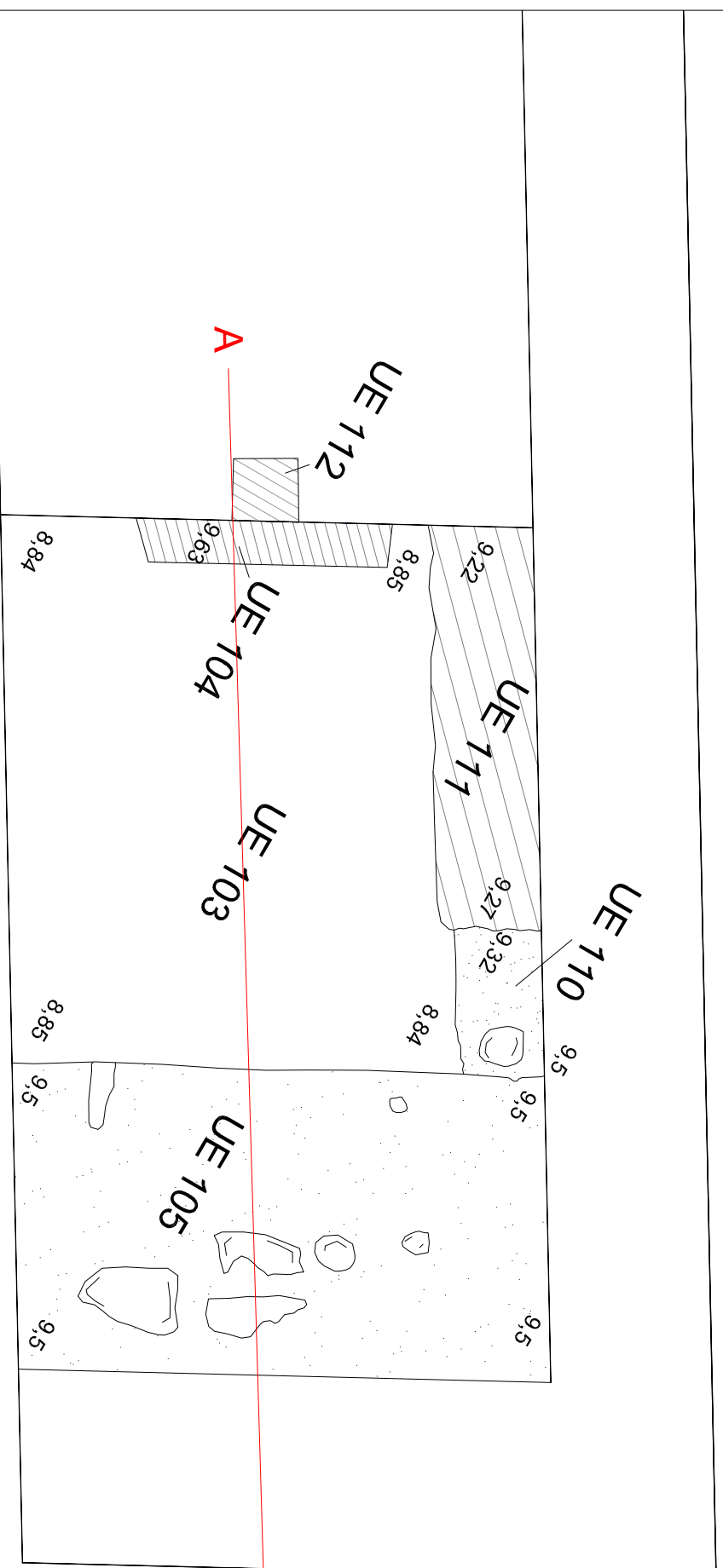
MERCAT DE LA BOQUERIA
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ	Mercat de la Boqueria, parada 461-462-463. Codi: 076/09		
TÍTOL DEL PLÀNOL	PLANTA GENERAL DE LES ESTRUCTURES		
	Autors:	Mario Granollers Jacinto Sánchez Gil de Montes	
	Direcció arqueològica:	Jacinto Sánchez Gil de Montes	
DIN A3	Escala: 1:20		Data: Desembre 2011
			Num.3

CARRER LILLI, 57-59
 08005 BARCELONA

T: 93531187 F: 93531188
 E-mail: codexn@codex.cat

10,4

Nivell circulació del mercat

MERCAT DE LA BOQUERIA
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ	Mercat de la Boqueria, parada 461-462-463. Codi: 076/09
TÍTOL DEL PLÀNOL	SECCIÓ A A'

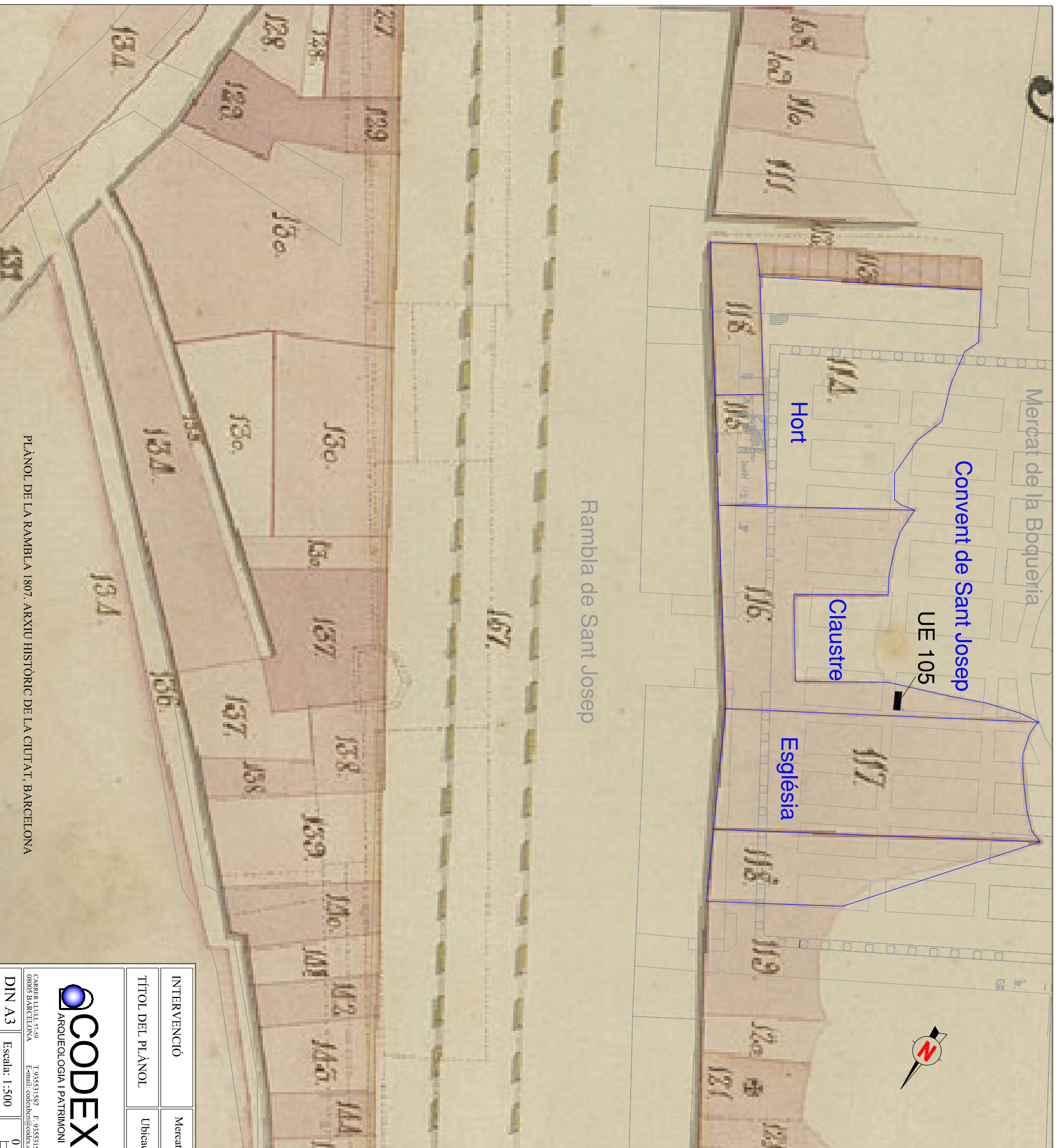

CARRER LITUAL 57-59
08005 BARCELONA
T 935531587 F 935531588
E-mail: oodexbar@oodex.cat

DIN A3 Escala: 1:20 0 1 m Data: Desembre 2011 Núm. 4

Autors:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

Direcció arqueològica:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

Rambla de Sant Josep

Convent de Sant Josep

UE 105

Claustre

Església

Hort

Mercat de la Boqueria

MERCAT DE LA BOQUERIA
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ	Mercat de la Boqueria, parada 461-462-463. Codi: 076/09
TÍTOL DEL PLÀNOL	Ubicació de la UE 105 dins de la trama urbana de 1807.

Autors:
Mario Granollers
Jacinto Sánchez Gil de Montes

Direcció arqueològica:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

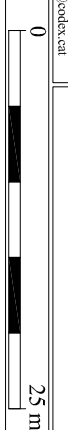
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

CARRER ATLILU, 57-59
08005 BARCELONA

T. 935531587 F. 935531588
Email: codexbar@codex.cat

DIN A3

Escala: 1:500

25 m

Data: Desembre 2011

Núm. 5

PLÀNOL DE LA RAMBLA 1807. ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT, BARCELONA

Annex 2. Fitxes d'unitats estratigràfiques

Definició UE		Textura		Composició		Sector		101	
Estrat		Poc compacta		Geològica Sorra		Zona		Foto. Plan.	
		Color Marró ataronjat		Orgànica				18	
				Artificial material Constructiu, vidre, pedres				19	
Relacions Físiques		Igual a		Datació XX		Criteri datació Ceràmic		20	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
Farceix a 102		Farcit per		Farciment del retall UE 102					
Talla a		Tallat per 106		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Nivell de terra sorrenca, poc compacta, de color marró ataronjat, compost de fragments de maons contemporanis, pedres, vidres.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup. 9,5		Cotes Inf. 9,01			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		102	
Retall				Geològica		Zona		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica					
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació XX		Criteri datació Ceràmic			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per 101		Retall d'interpretació indeterminada, possiblement relacionat amb alguna reforma de la parada.					
Talla a 103		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Retall de planta indeterminada i secció en U que s'estén per tota la meitat sudoest de la parada.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup. 9,5		Cotes Inf. 9,01			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		103	
Estrat		Compacta		Geològica Argila		Zona		Foto. Plan.	
		Color Marró Fosc		Orgànica Carbons				18	
				Artificial ceràmica					
Relacions Físiques		Igual a		Datació XVI?		Criteri datació Ceràmic			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Nivell de colgament anterior a la construcció del convent. Possiblement es tracti d'un nivell agrícola					
Talla a		Tallat per 102 107 108		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Nivell de terra argilosa, poc sorrenca, compacta, de color marró fosc grisenc, compost d'algun fragment de ceràmica vidriada, verd manganès, alguna pedra petita. Nivell molt homogeni amb partícules disperses de carbons. S'estén per tot l'espai excavat					
Es lliura		Se li lliura		Afecció Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup. 9,47		Cotes Inf. 8,85			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		104	
Estructura		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>		15	
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació XX <input type="text"/>		Criteri datació Estratigràfic <input type="text"/>			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
106				Fonament de la reforma d'un dels pilars del mercat, possiblement a causa de la construcció del soterrani de la parada del mercat					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
106				Estructura feta a sac amb formigó i lloses de "terrazzo".					
Talla a		Tallat per		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/>		Tipus <input type="text"/>			
106				Cotes Sup. 9,63 <input type="text"/>		Cotes Inf. 9,33 <input type="text"/>			
Es recolza en		Se li recolza							
112									
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		105	
Estructura		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>		1	
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>		2	
Relacions Físiques		Igual a		Datació XVII <input type="text"/>		Criteri datació Notícies Històriques <input type="text"/>		3	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació				4	
107				Fonament d'un mur desaparegut del convent de Sant Josep, possiblement del claustre de l'edifici				5	
Farceix a		Farcit per		Observacions				6	
107				Estructura feta a sac amb morter de calç i sorra de color beix, pobre en calç, compost de pedres irregulars. El pla d'arrasament és regular. Estructura orientada NNO-SSE de 1,65 x +0,95 x +0,6 m				7	
Talla a		Tallat per		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/>		Tipus <input type="text"/>		8	
108				Cotes Sup. 9,5 <input type="text"/>		Cotes Inf. 8,85 <input type="text"/>		9	
Es recolza en		Se li recolza						10	
108								11	
Es lliura		Se li lliura						15	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		106	
Retall		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>			
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació XX <input type="text"/>		Criteri datació Estratigràfic <input type="text"/>			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
101				Rasa constructiva del fonament UE 104 de la reforma del pilar del mercat.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
101				Retall de planta quadrangular i secció en U					
Talla a		Tallat per		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/>		Tipus <input type="text"/>			
101				Cotes Sup. 9,63 <input type="text"/>		Cotes Inf. 9,33 <input type="text"/>			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		107	
Retall		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>			
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació XVII		Criteri datació Notícies Històriques			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
				Rasa constructiva del fonament UE 105 d'un dels murs del claustre del convent de Sant Josep					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
		105		Rasa de planta lineal i secció en U					
Talla a		Tallat per		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>					
103				Cotes Sup. 9,5		Cotes Inf. 8,85			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		108	
Retall		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>			
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació XVII-XIX		Criteri datació Notícies Històriques			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
				Rasa constructiva del fonament UE 110 d'un dels murs del convent, possiblement una reforma del projecte original					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
		110		Rasa de planta lineal i secció en U.					
Talla a		Tallat per		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>					
105 103				Cotes Sup. 9,5		Cotes Inf. 9,16			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		109	
Retall		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>			
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació XX		Criteri datació Estratigràfic			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
				Rasa constructiva del fonament UE 111 del mur que tanca pel nord el soterrani de la parada del mercat.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
		111		Rasa de planta lineal i secció en U.					
Talla a		Tallat per		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>					
103 110				Cotes Sup. 9,27		Cotes Inf. <input type="text"/>			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura	Composició		Sector	110	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona	1	
		<input type="text"/>	Artificial	<input type="text"/>	<input type="text"/>	2	
Relacions Físiques		Igual a		Datació	XVII-XIX	Criteri datació	Notícies
Cobreix a	Cobert per			Interpretació	Històriques		
Farceix a	Farcit per			Fonament d'un mur perpendicular al mur UE 105, pertanyent possiblement a una reforma de l'espai definit al sud del fonament UE 105 del convent de Sant Josep			
108				Observacions			
Talla a	Tallat per			Estructura feta a sac de morter de calç i sorra de color blanquinós, ric en calç, compost d'alguna pedra. Es conserva molt malmès.			
	109			Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>			
Es recolza en	Se li recolza			Cotes Sup. 9,5 Cotes Inf. 9,16			
Es lliura	Se li lliura			15			

Definició UE		Textura	Composició		Sector	111	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona	1	
		<input type="text"/>	Artificial	<input type="text"/>	<input type="text"/>	7	
Relacions Físiques		Igual a		Datació	XX	Criteri datació	Estratigràfic
Cobreix a	Cobert per			Interpretació	Fonament del mur de tancament N del soterrani de la parada		
Farceix a	Farcit per			Observacions			
109				Estructura de formigó damunt la qual es col·locà una placa de ferro, possiblement per assolir una superfície plana horitzontal.			
Talla a	Tallat per			Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>			
Es recolza en	Se li recolza			Cotes Sup. 9,27 Cotes Inf. <input type="text"/>			
Es lliura	Se li lliura			15			

Definició UE		Textura	Composició		Sector	112	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona	17	
		<input type="text"/>	Artificial	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
Relacions Físiques		Igual a		Datació	XX	Criteri datació	Arquitectònic/Artístic
Cobreix a	Cobert per			Interpretació	Reforma del pilar del mercat situat dins de la parada		
Farceix a	Farcit per			Observacions			
Talla a	Tallat per			Viga de ferro que es lliura al pilar del mercat i es recolza damunt el fonament UE 104.			
Es recolza en	Se li recolza			Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>			
Es lliura	Se li lliura			Cotes Sup. <input type="text"/> Cotes Inf. 9,63			

Annex 3. Inventari materials arqueològics

INVENTARI DE MATERIALS

Secció d'Arqueologia-Museu d'Història de la Ciutat

Num. Intervenció: 076/09

Jaciment: Mercat de la Boqueria

Districte
Ciutat Vella

Carrer
Plaça de Sant Josep

Parcel.la

Data
2009

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 103

Num. Frag.	Class.	Def.Fragm.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.	
1	14005	VO	GIB	TO	AR					
2	14100	SF	INF	TO	AO			VI	VI	
1	14255	SF	INF	TO	AO			VI		Possible plat

Annex 4. Inventari fotogràfic

Num.	Sector	UE
1	105 110 111	
Vista des de l'oest del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
2	105 110	
Vista des de l'oest del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
3	105 110	
Detall des de l'oest del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
4	105 110	
Detall des de l'ONO del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
5	105 110	
Vista des de l'oest del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
6	105 110	
Detall des de l'oest del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
7	105 110 111	
Detall des del nord del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
8	105	
Detall des de l'est del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
9	105 110	
Detall des de l'est del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
10	105 110 111	
Detall des de l'est del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
11	105 110	
Detall des del nord del fonament del convent de Sant Josep UE 105		
12	111 110	
Detall des del nord del fonament de les estructures UE 110 i 111		
13	111 110	
Detall des del nord del fonament de les estructures UE 110 i 111		
14	111 110	
Detall des del nord del fonament de les estructures UE 110 i 111		
15	105 104 110 111	
Vista general de la intervenció des de l'est		
16		
Vista del pilar del mercat situat dins de la parada.		
17	112	
Vista des de l'est de la reforma del pilar del mercat UE 112		
18	103 101	
Detall des del nord del perfil sud de l'excavació		
19	101	
Vista des de l'oest de l'inici de la intervenció		
20	101	
Vista des de l'oest de l'inici de la intervenció		